

10 mei 2024

Geachte Kamerleden,

Namens de Landelijke Armoedecoalitie¹ ontvangt u hierbij input voor het Kamerdebat op 14 mei as. over de herziening van de Participatiewet.

Al jaren weten we dat een groep burgers in Nederland nauwelijks rond kan komen. De afgelopen kabinetten zijn er helaas niet in geslaagd om een duurzame inkomenspositie voor hen te realiseren. Het minimum inkomen en de hoogte van de bijstandsuitkering zijn te laag om in de primaire levensbehoeften te voorzien. Daarom pleit de Landelijke Armoedecoalitie er opnieuw voor de adviezen van de Commissie Sociaal Minimum met urgentie uit te voeren (<https://www.armoedecoalitie-utrecht.nl/nieuws/nu-tijd-voor-lucht-bescherming-en-zekerheid/>). Dan wordt een eerste stap gezet naar een grotere bestaanszekerheid voor burgers op of onder de armoedegrens.

Herziening Participatiewet

Op de agenda staat de brief over het Programmaplan Participatiewet in balans. Actuele cijfers laten zien dat de krimp van de bijstand stagneert (zie Binnenlands Bestuur 29 april jl). In dit artikel constateert Erik Dannenberg (Divosa) dat voor de uitstroom naar werk aandacht en begeleiding nodig en dat is wat werkgevers – ook gezien huidige personeelstekorten – niet (kunnen) bieden.

Wat de Armoedecoalitie betreft mag het bieden van begeleiding stevig in de nieuwe wet verankerd worden. Dit is ook in lijn met de uitgangspunten van de nieuwe wet waarin een kanteling wordt beoogd naar een stabiel en voorspelbaar inkomen; naar een overheid die haar burgers vanuit vertrouwen benaderd met passende ondersteuning en een verruiming van participatie activiteiten. Het gaat straks dus niet alleen meer om de uitstroom naar werk, maar ook om actief zijn als vrijwilliger, het opdoen van werkervaring en deelnemen aan leerwerktrajecten. En burgers krijgen meer zeggenschap over de invulling van hun participatieactiviteiten.

Haast geboden: mensen zitten nu gevangen in de Participatiewet

Voor burgers is haast geboden bij de herziening van de huidige Participatiewet. Want deze houdt burgers (met een beperking) gevangen die slechts enkele uren kunnen werken. Werken loont dan nauwelijks en het is bijna onmogelijk om je uit de uitkering te werken. Met de huidige vrijlating mag je van elke euro die je bijverdient 15 cent houden.

---

¹ De Landelijke Armoedecoalitie is een netwerk van landelijke partijen die zich vinden in het gezamenlijke doel om armoede en schulden aan te pakken. Aangesloten zijn: Aedes, Alliantie Vrijwillige Schuldhulpverlening, ATD Vierde Wereld, Armoedecoalitie Utrecht, Burgerkracht De Pijler, CNV, Ieder(in), Landelijke Cliëntenraad, Netwerk DAK, Sociaal Werk Nederland, Sociale Alliantie, SOM NL, SUNN, Valente, Warm Rotterdam, Woonbond. De kenniscentra Movisie en NVVK ondersteunen de coalitie.

Stel, iemand werkt wekelijks 12 uur (een voltijdse werkweek naar vermogen) tegen het wettelijk minimumloon. Dan komt dit neer op maandelijks 80 euro bovenop de bijstandsuitkering. Dit is bitter weinig en dus kiezen velen noodgedwongen – ondanks de sociale en maatschappelijke waarden van betaald werk - voor vrijwilligerswerk. Dat loont meer vanwege de onbelaste vrijwilligersvergoeding.

Dan is er een groep burgers in de Participatiewet die helemaal niet kan werken vanwege hun aandoening. Ook zij zitten klem vanwege een te laag inkomen. En er is een groep die parttime aan het werk wil en kan, maar dit niet doet vanwege het risico op het kwijtraken van toeslagen en regelingen. Ook hier zit men gevangen in de wet. Een onwenselijke situatie voor burgers en de samenleving.

Drie opgaven

Om hier verandering in te brengen doen wij concrete aanbevelingen op drie punten:

- 1 Vergroot stabiel en betrouwbaar inkomen
- 2 Vergroot het bereik van regelingen
- 3 Vergroot kansen op uitstroom naar werk

1 Vergroot het stabiel en voorspelbaar inkomen door:

- **Stop met verrekenen achteraf.** Als burgers vanuit een uitkering naar betaald werk doorstromen wordt hun inkomen vaak onzeker, omdat gemeenten en andere instanties achteraf de nieuwe inkomsten gaan verrekenen. Door niet achteraf te verrekenen maar dit vooraf te doen, leg je de verantwoordelijkheid neer bij de instanties in plaats van de burger, en kan de burger rekenen op een stabiel en voorspelbaar inkomen. Waardoor financiële bestaanszekerheid beter geborgd is. En meer burgers de stap naar betaald werk durven te maken en minder burgers in de problemen komen.
- **Maak categoriaal toekennen van extra kosten** voor burgers met een chronische ziekte of beperking mogelijk.
- Voer het **bufferbudget** in om inkomensschommelingen te voorkomen.
- Sluit dossiers niet gelijk af bij (partiële) uitstroom naar werk. **Hou het dossier aan** zodat rechten bijvoorbeeld een jaar blijven behouden.
- **Schaf de kostendelersnorm af** en pas de partnertoets voor burgers met een beperking aan. Het maakt hen afhankelijk en staat haaks op het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.
- **Pas de inlichtingenplicht grondig aan** en trek lessen uit het rapport 'Blind voor mens en recht' van de Enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening.

2 Vergroot het bereik van regelingen

- We weten wie er een bijstandsuitkering ontvangen, dus weten we ook wie recht heeft op toeslagen en inkomensondersteunende regelingen. **Maak daarvoor op een verantwoorde manier² gegevensuitwisseling mogelijk tussen overheid en uitvoerende instanties**, zodat regelingen waar burgers recht op hebben automatisch worden toegekend. Dit vergroot het bereik, geeft minder bureaucratische rompslomp voor burgers en het aantal burgers dat onder de armoedegrens leeft, neemt af.

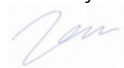
---

² Zoals ook wordt toegepast bij de belastingaangifte en bij vroegsignalering schulden.

- **Stel alle voorwaarden voor regelingen gelijk en hanteer generieke inkomensgrenzen.** Dat maakt inkomens voorspelbaar waardoor burgers meer grip krijgen op hun financiële situatie; het voorkomt vele fouten en vermindert de uitvoeringskosten.
  - Er zijn grote verschillen tussen gemeenten als het gaat om inkomensondersteuning en ondersteuning naar werk. Dat leidt tot rechtsongelijkheid. **Stop de willekeur in aanpak per gemeente binnen de participatieplicht, schaf de zoektermijn af en zorg voor beschut werk in alle gemeenten.**
- 3 Vergroot kansen op uitstroom naar werk: aandacht en begeleiding
- Neem in de wet het **wettelijk recht op begeleiding (naar werk) op voor mensen met een arbeidsbeperking** via onder andere het sociaal ontwikkelbedrijf en andere (sociaal werk) organisaties;
  - De verruiming van de definitie van arbeidsvermogen naar vrijwilligerswerk, scholing, werkervaring opdoen etc. is belangrijk voor o.a. **burgers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt**. Dit vraagt om **extra investeringen** in deze burgers, zodat er voldoende begeleiding kan worden geboden en zij duurzaam kunnen uitstromen naar de arbeidsmarkt.
  - Ook vraagt dit om voldoende middelen om hen door te geleiden naar **korte toegepaste beroepsopleidingen** voor de sectoren zorg, beveiliging, horeca, energietransitie en dergelijke via crkbo en bbl-opleidingen. Naast uitstroom naar werk is een bijeffect dat de drempel voor instroom in reguliere opleidingen (zoals MBO) en het behalen van een startkwalificatie wordt verlaagd.

Juist voor mensen die langdurig in de bijstand zitten is de kanteling in de Participatiewet hard nodig. Door meer te sturen op vertrouwen, en burgers de mogelijkheid te bieden om zich in eigen tempo en naar vermogen te ontwikkelen, zal duurzame uitstroom naar werk stijgen.

Hartelijke groet,

Jan van Leijenhorst

Voorzitter Landelijke Armoedecoalitie

de **Sociale Alliantie** voor een samenleving zonder armoede

De kenniscentra Movisie en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

kennis en aanpak van sociale vraagstukken

